

۹۱ / ۹ / ۲۷

جلسه ۴۱

حقیقت و مجاز

دوشنبه

سال سوم

چهارم: قول لغوی

بحث در دو مقام

الف نقل یک معنا برای لفظ با اشاره به حقیقت بودن آن **صراحه** یا **التزاماً**

ب نقل معنا برای لفظ **بدون اشاره** به حقیقت بودن آن

در این صورت، **سؤال اساسی** آن است که :

آیا قول لغوی، **مفید اطمینان** یا **ظن** به حقیقت بودن آن لفظ در آن معنی هست؟

مثال برای تصریح و التزام اهل لغت

مثال برای تصریح اهل لغت :
«رجل» که حقیقت است در مرد

مثال برای التزام اهل لغت :
«رجل دارای دو معنی مشهور است: «مرد» و «جوانمرد» و دوّمی معنای مجازی است»

نقل معنی
+
اشاره
تصریح
یا التزامی
به حقیقت
بودن
معنی

منشأ تصریح اهل لغت

۱. عن اجتهاد

آنجایی است که او با اتکا به «تبادر و دیگر علامات»، حقیقت بودن معنایی را در می یابد

۲. عن روایة

مثل اینکه نقل می کند که از خودِ واضح، این وضع را شنیده است

نقل معنی
+
اشاره
تصریحی
یا التزامی
به حقیقت
بودن
معنی

کلام مرحوم رشتی

بیان یک معنی برای لفظ توسط اهل لغت به شرط **نقل** آن (نه اجتهاد) علامت حقیقت است

درباره این مسئله چندین قول وجود دارد:

۱. **قبول مطلق** ۲. **عدم قبول مطلق** ۳. **قائل به تفصیل**

ادعای اجماع سید مجاهد و محقق بر اینکه:

مشهور می گویند قول لغوی، معنای حقیقی را معلوم می کند

هیچ یک از اصولیون را نیافتم که این مطلب را ذکر کرده باشد الا اینکه:

این مطلب را مسلم فرض کرده باشد

(اقوال لغوی که ظن آور است بحث است و شاید قبول نداشته باشند)

مقام
اول

نقل معنی
+
اشاره
تصریحی
یا التزامی
به حقیقت
بودن
معنی

ما می گوئیم (۱)

ادعای اجماع مرحوم رشتی در حاصل شدن معنای حقیقی در مقام اول

ظاهراً این گروه بیش از هر چیز به کارشناس بودن اهل لغت عنایت دارند

نقل معنی
+
اشاره
تصریحی
یا التزامی
به حقیقت
بودن
معنی

صورت های تصریح لغوی به معنای حقیقی

مثل اینکه چند لغوی، عن روایة حقیقت را نقل کنند	اطمینان آور	عن روایة	صورت اول
مثل اینکه یک لغوی، عن روایة حقیقت را نقل کند	ظن آور		
مثل اینکه یک لغوی عن روایة حقیقت را نقل کند ولی لغوی دیگر آن معنا را معنای مجازی به حساب آورد	غیرهما		
کثیری از اهل لغت، عن درایة حقیقت را نقل کنند	اطمینان آور	عن درایة	صورت دوم
چند لغوی، عن درایة حقیقت را نقل کنند	ظن آور		
بین نقل های عن درایة لغوی ها، معارضه باشد	غیرهما		

مقام اول

نقل معنی + اشاره تصریحی یا التزامی به حقیقت بودن معنی

ما می گوئیم (۲)

اطمینان، حجت است

لذا: اگر جایی قول لغوی باعث اطمینان به معنای حقیقی شد، این اطمینان حجت است

سؤال: قول لغوی اگر مفید «ظن نوعی به معنای حقیقی» شد، حجت است؟

حجیت یعنی «به دست آوردن مؤمن و معذر».

اما «مؤمن و معذر» یک امر تفصیلی است. (امکان تفکیک بین امور هامة و غیر هامة)

مقام

اول

نقل معنی

+

اشاره

تصریحی

یا التزامی

به حقیقت

بودن

معنی

ما می گوئیم (۳)

بحث هایی که در آینده بحث خواهد شد:

- آیا اطمینان نوعی حجت است یا اطمینان شخصی؟

- و آیا ظن نوعی به معنای حقیقی در جایی که ظن شخصی بر خلاف آن است؟

- و آیا در ظن در موضوعات، لازم است تعدد در میان باشد (مثل بینة در شبهات موضوعیه)؟

- آیا اساساً شک در معنای لغت، هم حکم با شک در موضوعات است و یا هم حکم با شک در

احکام؟

کلام فرزند مرحوم آخوند

برخی تنصیص اهل لغت را علامت حقیقت گرفته اند

شاید علت اینکه مرحوم آخوند به این علامت اشاره نکرده است، روشن بودن بطلان آن باشد

دلیل حجیت :

صغری : اهل لغت کارشناس هستند در تشخیص معانی الفاظ و شناخت حقیقت و مجاز

کبری : و از طرفی هم اجماع داریم بر رجوع به قول کارشناس

رد استدلال :

تخصص اهل لغت، شناخت موارد استعمال لغت است نه تشخیص حقیقت و مجاز

مقام

دوم

نقل معنی

+

عدم اشاره

تصریحی

یا التزامی

به حقیقت

بودن

معنی